

בעזהשי"ת

מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידאה
סטריקור

עצה ותבונה

דברי תורה
מכ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה
'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת ויקהל – שקלים תשפ"ד

קובץ צ"ז

ערש"ק
פרשת ויקהל - שקלים
תשפ"ד

לתרומות והנצחות:
052-7620204

לקבלת הגליון בדוא"ל:
a609200101002@gmail.com

יו"ל ע"י
סניף זכור
לאברהם
סטריקוב

רחוב דוד 32 ירושלים

ניתן להאזין לשיעורי
ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי
במערכת 'קול סטריקוב'
מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור
ובן בקו שיעורי ב"ק מרן
אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

ברכת מזל טוב

לחרה"ח רבי
יהושע פייבל פרנקל שליט"א
אב"י בעיה"ת לייקווד ניו ג'רזי

לרגל שמחת אירוסיו בנו החתן
אברהם אביגדור נחום נ"י

אחת היא הברכה קדם הסב
מוריני חרה"ג ר' ישעי' פרנקל שליט"א
חדב"נ כ"ק אדמו"ר זצוק"ל,
רב ביהמ"ד קראקא

יה"ר שירווי רוב נחת דקדושה
מכל יוצ"ח.

ברכת מזל טוב

לחרה"ר שמואל יצחק
שוכמן הי"ו
אשדוד

לרגל שמחת אירוסיו בנו החתן
יוסף אביגדור נחום נ"י
מבחיירי חברותינו הק'

אחת היא הברכה קדם הסב
חרה"ח ר' חיים שוכמן שליט"א

יה"ר שירווי רוב נחת דקדושה
מכל יוצ"ח.

ברכת מזל טוב

לחרה"ג ר' פנחס שטרן שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסיו בתו הכלה תחי'

עב"ג חתן דוד ווייס נ"י

אחת היא הברכה
לסב מוריני חרה"ג שליט"א

ולסב הרבני חסיד המפואר חרה"ג

מו"ה מרדכי זיסקינד
הלוי לגדא שליט"א

ויה"ר שירווי רוב נחת
דקדושה מכל יו"ח, אמן.

ברכת מזל טוב

לחרה"ג ר' מאיר שטרן שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בתו הכלה תחי'

עב"ג חתן טוביה ליברמן נ"י
אחת היא הברכה

לסב מוריני חרה"ג שליט"א
ולסב חרה"ג

מו"ה אברהם אביש האג"ר שליט"א
נאב"ד טעמשוואר ופאפא ירושלים

החתונה ביום ב' הבעל"ט
באולמי מונריאל רח' בית הדפוס 13 י-ם

ויה"ר שירווי רוב נחת
דקדושה מכל יו"ח, אמן.

לעילוי נשמת

האשה החשובה

מרת פייא אופרמן ע"ה

בת ר' יעקב מרדכי ז"ל

נלב"ע ג' אדר ב'

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

האי נברא רבה, ספרא וסייפא, מקושר בלו"ג
לב"ק מרן אדמו"ר זיע"א, ולהבחל"ח כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א,

הנאון החסיד רבי יצחק מנחם מענדיל

בחרב דוד צבי גרליץ זצלה"ה

נלב"ע ג' אדר שני תשפ"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

נודב ע"י נכדו

הרב שמחה פרנקל שליט"א

ויקהל - שקלים

אִיתָא בִּישְׁמַח יִשְׂרָאֵל (פרשת שקלים
אות ו) **בְּשֵׁם הָאֱלֹהִים** (כאן)
שהרמו צמנוות מחנית השקל הוא שכל
אחד ואחד מישראל הוא רק חצי, וכדי
להשיג את השלימות צריך להתחבר עם
השני.

וייש להוסיף בזה עוד, שהנה בעבודת בני
ישראל יש את העבודה הפרטית של
כל יחיד ויחיד לעצמו, אמנם מלבד זאת
יש גם כן את עבודת הציבור, כי מלבד
התחלקות כל פרטי בני ישראל כל אחד
לעצמו, יש גם כן קומה שלימה של הכלל
כולו יחד, וזה הנקרא 'כלל ישראל', שאין
זה קיצוץ של הרבה יחידים, אלא
התאחדות כל בני ישראל לכלל אחד. ומצב
זה נתחדש בעת קבלת התורה, שניתנה
לכלל ישראל, וכמבואר ב**ספד"ק** (ראה
תפארת ישראל למהר"ל פרק יז) שאם היה חסר
אחד מבני"י לא היה שייך למסור התורה,
והיו צריכים להיות כולם ואף הנשמות

העתידות לבא, והיינו כי התורה ניתנת
לקומת הכלל ולא ליחידים.

ועל זה יסוד זה צאה מנוות מחנית
השקל, שצריך שכל אחד ואחד
ייתן, והכל נאסף לקופת הציבור, ומהם
לוקחים את קרבנות הציבור, ואם חסרה
תרומת יהודי אחד הרי הקרבן פסול, כי
צריך את כל הכלל כולו. ואמנם עניין
הציבור מלאנו גם כן בעניינים אחרים,
כמו בתפילה, שיש תפילת ליבור, וכן
בקידוש השם מלאנו שיש דין מיוחד של
קידוש השם כשהוא בציבור (סנהדרין עד.),
אמנם שם עלם הדבר קיים גם ביחיד,
שרוצ התפילה שייכת ג"כ ביחיד מלבד
קדושה וכדו', וכן קידוש השם ישנה
ביחיד, רק שציבור יש כמה פרטים
שונים. אצל מנוות מחנית השקל
וקרבנות ליבור הניקחים מהם שייכים
רק בהטרפות הכלל כולו.

ובמבואר ברמב"ן (ויקרא א, ז) **צדעת**
רש"י (שם) **שקרצן ליבור**

אינו אלא זה הבא מתרומת הלשכה אצל
 אם יתנדבו כל ישראל להציא קרבן עולת
 השותפין היא, כי מה צין שנים
 המשתתפים בקרבן וצין עשרה ואלף
 שנשתתפו צו. והרי שיש קרבן שבו
 שותפין כל בני ישראל, ויש קרבן של כלל
 הציבור, והם שני דברים נפרדים, שקרבן
 של שותפין הוא קרבן של הרצה יחידים
 פרטיים, וקרבן ליצור הוא קרבן של
 כללות הציבור ואין צו חילוקי שמות של
 כל יחיד ויחיד בפני עצמו^א.

ועניין זה נתחדש צמנוות מחצית השקל,
 כי צלי זה אף אם היו גודים
 תרומה מכל ישראל להציא מזה קרבן
 היה זה קרבן משותף של הרצה יחידים
 וכנ"ל.

ולבן המנוה היא לתת מחצית השקל
 דווקא, ועל פי דברי האלשיך
 היינו שירגיש כל אחד שהוא רק חצי,
 ולהאמור היינו כדי שתהיה הנתינה
 באופן שהוא חלק מן הכלל ולא כיחיד
 לעצמו, באופן שמצטל את מהותו
 הפרטית ונותן את חלקו בתור שהוא

חלק מן הכלל, ורק עי"ז נעשה כסף
 ליצור שאפשר לקחת ממנו קרצנות
 ליצור. וכולם שווים צנתינה, וכדכתיב (ל)
 (טו) "העשיר לא ירצה והדל לא ימעט",
 כדי שלא תהיה הרגשה של מהות פרטית
 כל אחד לעצמו, אלא כולם יתנו בתורת
 חלק מן הכלל כולו.

ועי"ז שכחו"א הכניע את עצמו והתצטל
 אל הכלל, זכו לכפרה כדכתיב (שס)
 "לכפר על נפשתיכם", והיינו כי פגם
 החטא נוגע אלל יחידים, אצל צנחינת כלל
 ישראל אין פוגם החטא, וכדאיתא (נועם)
 אלימלך פרשת דברים ד"ה עוד צפסוק) שלכן
 אומרים לפני קיום מצוות (צנוסח' לשם
 יחוד') שעושים זאת "צסם כל ישראל",
 כי צמציאות זו של הכלל יש שלימות צלי
 שום פגם.

ולבן כיוון שהתאחדו כולם צמנוות
 מחצית השקל להיות כלל אחד,
 ממילא נתכפרו. וזהו דאיתא בקרצנות
 ליצור (צמדצ"ר פכ"א סכ"א) "מעולם לא
 היה אדם צירושלים וצידו עון כיצד תמיד
 של שחר מכפר על עצירות שצלילה ושל

(א) ואמנם הרמב"ן שם פליג וס"ל שכל זמן שיתנדבו בו רוב ישראל היא נדבת צבור, וצ"ל שלדעתו בעצם
 השתתפות רוב ישראל ממילא נעשה קרבן של כלל.

צין הערצים מכפר על עצירות שנעשו ציוס". והיינו כי ע"י שהתאחדו כל ישראל יחד לכלל אחד ממילא זכו לכפרה.

והנה כמו כן מלאנו במלאכת המשכן וצית המקדש, שנריך להיות רק משל ליצור (ראה חידושי הגר"ז סוף הל' צית הנחירה), וכן כל כלי השרת, והצגדי כהונה, אינם צאים אלא משל ליצור (יומא לה.; רמב"ם פ"ח מהל' כלי המקדש ה"ז), והיינו כי המשכן הוא דבר המאחד את כל ישראל, ולכן נריך שיצוא דווקא מן הכלל, ולכן הוא הגורם להשראת השכינה, וכדכתיב (כה, ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כי צמצם של כלל ישראל יש השראת השכינה.

ואמנם נאמר בזה שהיחיד יכול להציאם, אולם בלצד שימקדם לליצור (שם), וכן הוא גם לעניין קרצנות ליצור (ר"ה ז.). והלשון בגמרא (ר"ה ויומא שם) הוא ש"ימקדם יפה יפה", וי"ל בזה על פי הג"ל, שיכול להיות שימקדם לליצור אצל בתורת נדבה פרטית משלו, ואז אין זה נחשב שצא מן הליצור, ונריך שימקדם לליצור יפה יפה, היינו באופן

שמצטל לגמרי את עצמיותו הפרטית מן הנתינה, וכל מה שהוא נותן הוא בתורת שהוא חלק מהכלל, ואז נחשבים הצגדי כהונה משל ליצור (ומכפל הלשון יפה יפה' רואים שלהגיע למעט הכנעה אין זה דבר קל ונריך ע"ז עבודה רבה).

וזהו שנאמר צפרשתנו (לה, א) "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשת אתם", שציווי מלאכת המשכן נאמרה בהקהל, והיינו כי המשכן מוכרח להיות ע"י הכלל כולו.

ובתחילה הקדים להם את עניין השצת, וי"ל ע"ד הג"ל, דאיתא (וזה"ק ב, קלה.) שעניין השצת הוא אחדות, וכמו שרואים בפועל שצצת מתכנסים ציותר כולם יחד צצתי כנסיות, ומכאן השצת המציאה לאחדות אפשר לגשת למלאכת המשכן שנדרש בה אחדות הכלל כולו. וזה יש לבאר מה שאמרו חז"ל (ראה חולין ה.) שכל הכופר צצת ככופר בכל התורה כולה, והיינו כי כאשר כופר צמנוות השצת הרי הוא מוציא את עצמו מן הכלל.

ליקוטי אמרים תניא - פרק ט"ו

ובזה יובן מה שכתוב (מלאכי ג, יח) 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו', שהפרש בין 'עובד אלקים' ל'צדיק' הוא, ש'עובד' הוא לשון הוה, שהוא באמצע העבודה שהיא המלחמה עם היצר הרע להתגבר עליו ולגרשו מהעיר קטנה שלא יתלבש באברי הגוף, שהוא באמת עבודה ועמל גדול להלחם בו תמיד והיינו הבינוני.

אבל הצדיק נקרא 'עבד ה' בשם התואר כמו שם 'חכם' או 'מלך' שכבר נעשה חכם או מלך, כך זה כבר עבד וגמר לגמרי עבודת המלחמה עם הרע עד כי ויגרשו וילך לו ולבו חלל בקרבו.

ובבינוני יש גם כן שתי מדרגות, 'עובד אלקים' ו'אשר לא עבדו', ואעפ"כ אינו רשע כי לא עבר

מימיו שום עבירה קלה וגם קיים כל המצות שאפשר לו לקיימן ו'תלמוד תורה כנגד כולם' (פאה א, א) ולא פסיק פומיה מגירסא, אלא שאינו עושה שום מלחמה עם היצר לנצחו על ידי אור ה' המאיר על נפש האלקית שבמוח השליט על הלב כנ"ל (פרק יציג), מפני שאין יצרו עומד לנגדו כלל לבטלו מתורתו ועבודתו ואין צריך ללחום עמו כלל כגון שהוא מתמיד בלמודו בטבעו מתולדתו על ידי תגבורת המרה שחורה וכן אין לו מלחמה מתאות נשים מפני שהוא מצונן בטבעו וכן בשאר תענוגי עולם הזה הוא מחוסר הרגש הנאה בטבעו.

ולכן אין צריך להתבונן כל כך בגדולת ה' להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה' במוחו להשמר שלא לעבור על מצות לא תעשה ואהבת ה' בלבו לדבקה בו בקיום המצות ותלמוד תורה

עשר פרסי בתרי זווי', מפני שהוא יותר מרגילותם.

ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתרה על הרגילות שהורגל מנעוריו שקולה כנגד כולן ועולה על גביהן ביתר שאת ויתר עז להיות נקרא 'עובד אלקים' מפני שכדי לשנות טבע הרגילות צריך לעורר את האהבה לה', על ידי שמתבונן בגדולת ה' במוחו לשלוט על הטבע שבחלל השמאלי המלא דם הנפש הבהמית שמהקליפה שממנה הוא הטבע וזו היא עבודה תמה לבינוני, או לעורר את האהבה המסותרת שבלבו למשול על ידה על הטבע שבחלל השמאלי שזו נקרא גם כן עבודה להלחם עם הטבע והיצר על ידי שמעורר האהבה המסותרת בלבו מה שאין כלל כשאין לו מלחמה כלל אין אהבה זו מצד עצמה נקראת עבודתו כלל.

כנגד כולן, אלא די לו באהבה מסותרת אשר בלב כללות ישראל שנקראו 'אוהבי שמו' (טהלים סט, לו), ולכן אינו נקרא 'עובד' כלל כי אהבה זו המסותרת אינה פעולתו ועבודתו כלל אלא היא ירושתנו מאבותינו לכלל ישראל וכמו שיתבאר לקמן.

וכן אף מי שאינו מתמיד בלמודו בטבעו רק שהרגיל עצמו ללמוד בהתמדה גדולה ונעשה ההרגל לו טבע שני די לו באהבה מסותרת זו אלא אם כן רוצה ללמוד יותר מרגילותו, ובזה יובן מה שאמרו בגמרא (מגיגה ט:): ד'עובד אלקים' היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד ו'לא עבדו' היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים לבד, והיינו משום שבימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים כדאיתא התם בגמרא 'משל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזוזא ולאחד

דולה התבונה

'האדם לא נברא רק לשבר את הטבע'

שיעור בספה"ק לקוטי אמרים תניא

ליל שישי פרשת כי תשא תשפ"ד

יו"ד דרבינו הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע

אמירת 'אינני רוצה' לפני הניסיון ולא כאשר כבר נמצאים בתוכה

מדם נפנה לפרק הבא, המהווה ג"כ המשך לעניין הבינוני הנידון בפרקים האחרונים, ישנה נקודה חשובה בקשר לפרק הקודם, ואחשבה כי נחוץ להשלימה. הנה בפרק י"ד למדנו ש"מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחריה כל אדם ימשוך", שזאת צריכה להיות שאיפת כל אחד – להיות בינוני, מכיוון ש"כל אדם יכול להיות בינוני בכל עת ובכל שעה", כי העניין של הבינוני אינו להיות כולו טוב בפנימיות נפשו, אלא במה שהוא שולט על הנהגתו בפועל, בסור מרע ובעשה טוב, והנהגה זו שייכת לכל אחד ואחד.

ונתבאר שם עצה נפלאה, שהיא דרכו של הבינוני להתגבר על פיתויי היצר הרע, וזאת על ידי אמירת 'אינני רוצה להיות רשע אפילו שעה אחת כי אינני רוצה להיות מובדל ונפרד ח"ו מה' אחד בשום אופן', שהאדם מתעורר לאמרה אחר שעושה חשבון עם נפשו שהרי אפילו קל שבקלים מוכן למסור נפשו כדי שלא להתנתק מה' אחד, אלא שבדרך כלל נכנסת בו 'רוח שטות' שמשכיחה ממנו את המציאות שבעברו עבירה הוא נפרד מהקב"ה, ומעלימה ממנו ג"כ את אהבתו המסותרת לה', ולכן מסוגל להיכשל בחטא, אולם הבינוני אומר ללבו 'אינני רוצה להיות שוטה ולכפור האמת', ובכח זה

הוא מתגבר על כל הניסיונות הבאות לפניו. וזהו כח נפלא שיש בדיבור האדם אל עצמו להגיע לכלל החלטה ברורה ונחרצת שלא ליפול ברשת היצר, וכפי שהארכנו בשיעור הקודם.

אמנם יש לדעת, שלא תמיד יש בכח האדם לומר ללבו 'אינני רוצה', כי כאשר כבר נמצא בתוך המצב של הניסיון, אז כבר נכנסת ה'רוח שטות', המביאה אותו לחשוב שכביכול לא יקרה מאומה ע"י שייכשל בחטא, ויישאר בדביקותו עם הקב"ה, או שמעלימה הימנו את אהבתו לו יתברך, וממילא במצב כזה כבר אין שייך לומר 'אינני רוצה' באותו תוקף וחזק, באופן שאמירה זו תמנע אותו מן העבירה.

אלא עיקר העצה הזו, היא לומר את ה'אינני רוצה' עוד לפני שמגיעים למצב של הבחירה, וקודם שנמצאים במקום שבו ניתן להיכשל, אלא בזמן שבו עדיין לא התעורר הניסיון, אז יש תועלת באמירת 'אינני רוצה' ויכולה לפעול את פעולתה לטובה. בפרט בזמנים מרוממים שנמצא בהם האדם, כמו בעת קריאת שמע ותפילה, ולפניה ולאחריה, שאז מרגיש ביותר את אהבתו לה', או כאשר לומדים ספרי מוסר וחסידות, ומתעוררים ומתעלים, ומתבוננים באלו עניינים שייכים המכשלות, אז כאשר אומרים בתוקף ובעוז 'אינני רוצה' יש לכך משמעות, וכאשר יגיעו אח"כ הניסיונות כבר מוכנים עם החלטה נחרצת ונחושה זו.

היצה"ר מושך אותנו למצב של ניסיון לפני שהספקנו להתכונן, ואז כבר קשה להתמודד, ולכן, כל החכמה היא להתכונן לפני הניסיון, שיקבע האדם לעצמו בחייו מהלך בהיר ונהיר של 'אינני רוצה', כי כאשר האדם אינו נמצא בתוך הניסיון, הרי בכוחו לקבוע ולהחדיר זאת בקרבו הדק היטב.

הצדיק משתבח לטובה בתואר 'עבד אלוקים', שכל מהותו היא היותו עבד ה' בפרק הבא מוסיף לבאר עוד פרט בעניין הבינוני, והוא עניין נכבד ונחוץ בחיי כל יהודי, וזל"ק: ובוזה יובן מה שכתוב (מלאכי ג, יח) 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו' – וכבר הקשו בגמרא (סגיגה ט:): "היינו 'צדיק' היינו 'עובד אלקים', היינו 'רשע' היינו אשר 'לא עבדו'". ותירצו: "'עבדו' ו'לא

עבדו' תרוייהו צדיקי גמורי ניהו, ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד". היינו שגם מי שהוא בבחינת 'לא עבדו' הוא איש ירא אלקים ומקיים מצוותיו כדבעי, אלא שחסר לו את ה'שונה פרקו מאה ואחד פעמים', ולכן אינו בגדר של 'עובד אלקים'. וצ"ב מדוע באמת כן הוא. עוד יש להבין שלפי יישוב הגמרא מובן מה ההבדל ג"כ בין 'רשע' ל'לא לעבדו', אבל 'צדיק' ו'עובד אלקים' לכאורה חדא ניהו, והוא כפל לשון שלא לצורך. וכל זה בא התניא לבאר כאן -

שהתפרש בין 'עובד אלקים' ל'צדיק' הוא, ש'עובד' הוא לשון הוה, שהוא באמצע העבודה שהיא המלחמה עם היצר הרע, להתגבר עליו ולגרשו מהעיר קטנה שלא יתלבש באברי הגוף שהוא באמת עבודה ועמל גדול להלחם בו תמיד, והיינו הבינוני - שעדיין אינו במדרגת הצדיק שכבר אין בו רע כלל, אלא הוא במדרגת הבינוני שעדיין צריך לעמול ולהתייגע כדי לשלוט על היצה"ר - אבל הצדיק נקרא 'עבד ה' - כמו שמצאנו אצל משה רבינו שנקרא "משה עבד ה'" (דברים לד, ה; יחושע א, א ועוד), וכן אצל דוד המלך "ויבחר בדוד עבדו" (מלכים ב, ט, ועוד עד"ו) - בשם התואר כמו שם 'חכם' או 'מלך' שכבר נעשה חכם או מלך, כך זה כבר 'עבד' וגמר לגמרי עבודת המלחמה עם הרע עד כי ויגרשהו וילך לו ולבו חלל בקרבו -

הנה יש להתבונן במבואר כאן, שהצדיק הגמור נקרא 'עבד', ולכאורה אין זה מעלה יתירה השייכת רק לצדיקים, שהרי מצאנו שכל בני ישראל נקראו עבדים למקום, והיינו כי במתן תורה לקח אותנו הקב"ה לעם ונהיינו עבדיו, וכמו שאמרו חז"ל (קידושין כג:): "אזן ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי (ויקרא כה, נה) 'כי לי בני ישראל עבדים', ולא עבדים לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו", וכן, ואין זה מעלה שהאדם קונה על ידי עבודתו, אלא הקב"ה כבר עשה אותנו לעבדים, ולכן אף כאשר אין ישראל עושים רצונו של מקום נקראים 'עבדים' (צ"צ י.), כי אין זה תלוי בעבודה בפועל אלא היא מציאות קיימת, ובמה אפוא הופלו הצדיקים לטובה בשם תואר זה 'עבד ה'".

אמנם הביאור בזה, שאמנם כל אחד מבנ"י הוא עבד ה', והיינו במה שמחויב ומשועבד לעבודתו יתברך, אולם יש שני בחינות של עבדים, שיש שכל עבודתו מתבטאת

כזה שהוא עושה בפועל את כל מה שדורש ממנו האדון, וכאשר הוא קורא לו לעשות דבר מה אזי הוא בא ועושה את עבודתו, ואחר שמסיים הוא שבא לענייניו האישיים, עד ששוב קורא לו אדונו לעשות איזו מלאכה, ועושה אותה ושוב חוזר לעסקיו. והיינו, שיש לו את מהותו העצמית, ועליה נוסף חלק העבדות שהוא מחויב ומשועבד לעשות רצון אדונו.

ולעומת זאת יש עבד שהעבדות היא מושרשת ומוחדרת אצלו בכל רמ"ח איבריו ושם"ה גידיו, ואין לו מהות אחרת לעצמו, אלא כל כולו עבד לאדונו, הוא חי ונושם את העבדות, וממילא גם אין צריך לקרוא לו כשנצרך איזה דבר מה, כי מאליו הוא יודע ובא לעשות את הנדרש. וזהו "אנה ה' כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך" (מהלל קטז, טז), שיש מעלה מיוחדת בעבד בן עבד, והיינו כי הוא כבר נולד כעבד, ואינו מכיר כלל חיים אחרים, חיי חורין לעצמו, וממילא אין לו כלום חוץ מעבדותו, אלא כל כולו ומהותו עבדות, הוא יושן את זה ואוכל עם זה וכל יומו מתנהל סביב זה.

וממילא, אמנם כן הוא שכל בני ישראל הם עבדים למקום, ואף כשאין עושים רצונו של מקום, אולם בזאת נתייחד משה רבינו ושאר הצדיקים שנקראו 'עבד ה', כי עבדותם היא בבחינה אחרת לגמרי, שכל מהותם נהייתה מציאות של עבדות, בכל רמ"ח איבריהם ושם"ה גידיהם הם עבדי ה', אין להם מציאות אחרת כלל. ודבר זה אצלם הוא בשם התואר, שכבר גמרו את העבודה ונקראים 'עבד ה', משא"כ הבינוני שהוא עדיין באמצע העבודה, ולכן נקרא 'עובד אלקים'.

יש התמדה הבאה מטבע האדם ולכן אינה נקראת בשם 'עבודת אלוקים'

ובבינוני יש גם כן שתי מדרגות 'עובד אלקים' ו'אשר לא עבדו', ואף על פי כן אינו רשע כי לא עבר מימיו שום עבירה קלה וגם קיים כל המצות שאפשר לו לקיימן ו'תלמוד תורה כנגד כולם' (פאה א, ב) ולא פסיק פומיה מגירסא – כזה סוג יהודי נעלה ומרומם שכולו תורה ומצוות ויראת שמים – אלא – מכל מקום הוא בבחינת 'לא עבדו', כיוון – שאינו עושה שום מלחמה עם היצר לנצחו על ידי אור ה' המאיר על נפש האלקית שבמוח השליט על הלב כנ"ל – כפי שלמדנו (פרק יג) שהכח של

'מח שליט על הלב' הוא הארת אור אין סוף המאירה בנפש האדם, שעי"ז 'מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך', ודבר זה מתעורר על ידי ההתבוננות בגדולת ה', אבל אדם זה אינו מעורר זאת בנפשו, וזאת -

מפני שאין יצרו עומד לנגדו כלל לבטלו מתורתו ועבודתו ואין צריך ללחום עמו כלל - כיוון שקיבל במתנה מן השמים גוף עדין ומרומם יותר - כגון שהוא מתמיד בלמודו בטבעו מתולדתו על ידי תגבורת המרה שחורה - שישנה התמדה הבאה מכח טבע האדם, שנברא באופן כזה שנמשך להתמדה. בספרו הק' תורה אור (פרשת מולדות יט,ג) מביא לזה ראיה נאה, וז"ל שם: "יש בן אדם שמצד טבעו ומזגו ומדותיו להמשיך חשק ותשוקת כל לבבו אל למוד החכמות ולהיות תמיד מחשבתו ולבו ושכלו דבוק בהן, והראיה מהפילסופים מהאומות הקדמונים שהיו שרים גדולים לא יחסר להם כל מעדני עולם, היו עוזבים כל תענוגים ועוסקים בכל לבבם ותשוקת נפשם בלמוד החכמות, כל היום והלילה אין מחשבתו פנויה, ולהבין ולהעמיק בענין החכמות ותערב לנפשו ותתענג בהם כל כך כמו זולתו בכל תענוגי העולם, וזה אינו להם מצד אמונתם שהם היו גוים עובדי כוכבים שאין להם שום הכרח ואמונה שיגרום להם סבת עסקם בחכמותיהם בתכונה ותשבורת ופילסופיא חכמת החיצוני' תענוג נפלא, כי אם מצד מזג טבעם מאד תכריח בחשק נפלא שנולד בטבע כזה.

"ויש מהם נולד במזג אחר שלא יתאוה ויחשוק לחכמות אף כי יבינם אין לו תענוג להשים מחשבתו בהם אפילו רגע אחת רק אחר שרירות לבו רק רע כל היום לזאת תכלה נפשו, וסבת זה הוא מצד המרות יש שגובר בו מרה הלבנה שאין ביכולתו לצמצם מחשבתו בדבר אחד אף שהוא שכלי ולא יתענג בו כלל, ויש שגובר בו מרה שחורה בתולדתו תשתוקק נפשו מאד אל החכמה כל חפציה לא ישוו בה, כאשר כל זה מבואר בח' פרקים ל'הרמב"ם ע"ש פ"ח".

ובך גם יש בבני ישראל, שיש אנשים בעלי התמדה הבאה מטבע נפשם, אמנם כאשר משקיעים טבע זה בלימוד התורה הרי זה דבר נפלא, כי אז בכח אדם כזה ללמוד תורה הרבה, אולם אין זה בבחינה של 'עובד אלוקים', כיוון שאין צריך להתאמץ ולהתייגע כדי להגיע לזה -

וכן אין לו מלחמה מתאות נשים מפני שהוא מצונן בטבעו, וכן בשאר תענוגי עולם
 הוזה הוא מחוסר הרגש הנאה בטבעו – כי הטבע שלו אינו מושך אותו כל כך
 לעניינים גשמיים –

עיקר העבודה היא בעניינים בהם צריך האדם לשנות מהרגלו

ולכן אין צריך להתבונן כל כך בגדולת ה', להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה'
 במוחו להשמר שלא לעבור על מצות לא תעשה ואהבת ה' בלבו לדבקה בו
 בקיום המצות ו'תלמוד תורה כנגד כולן', אלא די לו באהבה מסותרת אשר כלל
 כללות ישראל שנקראו 'אוהבי שמו' –

כי אם לא הייתה לו גם את האהבה המסותרת אז אף שהוא מתמיד מטבעו לא היה
 לומד דווקא את תורת ה', אלא היה עוסק ג"כ בחכמות אחרות כמו אותם חכמי
 אומות העולם, ורק מפני שיש בו אהבת ה' במידה מסוימת, והוא יודע שהתורה היא
 המעלה העליונה ביותר בעבודת ה', לכן הוא משקיע את טבע התמדתו בתורה, אבל
 אינו צריך לשם כך לעורר אהבה יתירה, כי ההתמדה עצמה באה לו בניקל, וכאשר יש
 בו אהבה כלדהו, והבין שהחכמה שיש עליו לעסוק בה היא התורה, אז ממילא הוא
 מתמיד בתורה. וכך גם לעניין התאוות, שבוודאי אם לא היה אצל האדם אהבת ה'
 כלל, אז היה ג"כ נמשך אל התאוות, ואף שאינו בעל תאוות מטבעו, הרי סוף סוף הוא
 חי בעולם הזה על כל תאוותיה והבליה, אולם די לו באהבה המסותרת שאז ממילא
 כבר יש לו כח להתגבר על הניסיון הקל שבא לפניו.

ולכן אינו נקרא 'עובד' כלל, כי אהבה זו המסותרת אינה פעולתו ועבודתו כלל
 אלא היא ירושתנו מאבותינו לכלל ישראל וכמו שנבאר לקמן, וכן אף מי
 שאינו מתמיד בלמודו בטבעו רק שהרגיל עצמו ללמוד בהתמדה גדולה ונעשה
 ההרגל לו טבע שני, די לו באהבה מסותרת זו אלא אם כן רוצה ללמוד יותר
 מרגילותו – שאז כדי להוסיף יותר מהרגלו מוכרח להוסיף באהבתו.

כל אדם נברא בבחינות ובתכונות אחרות, וכמו שהארכנו בזה בפרק א', שכתב שם
 התניא שבנפש הבהמית יש ארבע יסודות רעים, אש רוח מים עפר, מיסוד האש

באים מידות הכעס והגאווה, ומיסוד המים באים התאוות, וכו', ויש אנשים שאצלם יסוד האש הוא בתגבורת יתירה, וממילא יש להם ניסיון קשה יותר בענייני הכעס והגאווה, ואילו בענייני תאוות אין קשה להם כ"כ להתגבר, גם לזה הם וודאי צריכים את האהבה המסותרת וכאמור, אבל די להם בזה ואין נדרש מהם התעוררות יתירה, ויש שלהיפך, שעם מידות הכעס והגאווה נקל להם להילחם, ואילו בענייני תאוות העוה"ז הם מתקשים מאוד, ולעתים מתמודדים עם זה במשך כל ימי חייהם ואין באים לעולם לכלל הכרעה במלחמה זו, ולעתים תמה האדם, וכי הקב"ה אינו רואה בעניי ובצרת נפשי, מדוע לא היה יכול לברוא אותי באופן כזה שילך לי בקל בכל ענייני מלחמת היצר.

אכן באמת, רצון הקב"ה הוא שנהיה 'עובדי ה'', והיינו שנעבוד אותו דווקא בדברים המנוגדים למטבע שלנו, שאז אנו נצרכים להוסיף מעצמינו ולעורר אהבה יתירה, וזה כל תכלית ומטרת בריאת העולם, שדווקא בדברים הקשים עלינו נעבוד את ה', מה שנתן לנו הקב"ה במטבע נפשנו אין זו עבודה, אלא מה שמתגברים על הניסיונות הקשים.

תכלית הבריאה היא ההתגברות על הניסיונות

ראיתי בספר ילקוט עבודת ישראל (עמ' קכא) שהביא מספר משמרת איתמר לתלמיד הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע שכתב בשם רבו בעניין הניסיונות הבאים לאדם, ש"על ידי רוב היגיעות והצער, נחקק בלוח לבו אמונת ה' ודביקותו, ועבודתו באמת תכון לעד, וזה סוד הניסיונות והרפקתאות של האדם". והיינו מטעם האמור, כי רק בעת ניסיון בדבר המנוגד למטבעו של האדם, אז צריך לעורר בעצמו אהבת ה' יתירה וממילא עי"ז נחקק בלבו אהבת ה' ודביקותו, כי הניסיונות מביאים את האדם להתעורר יותר, ללמוד ספרי מוסר, ולהתבונן בתפילה ובאופן כללי לרומם את פנימיות לבו לעילא ולעילא, וזה תכלית בריאת האדם.

הסתכלות האדם על עצמו ועל ניסיונותיו צריכה להיות באופן כזה, שהקב"ה בטובו בראנו כך, שלא כל חלקי העבודה באים לנו בקושי, אלא בחלקים אלו אין קשה כ"כ להתגבר, ובחלקים אחרים נדרשת התגברות יתירה, שהרי באמת היה יכול

להיות שהניסיונות יהיו בכל העניינים, אולם עיקר העבודה היא בדברים הקשים והמנוגדים למטבענו, כי מה שבא בקלות אין זה מאתנו, והרי זה כל ההבדל בין אדם למלאך, שהמלאך אין לו ניסיון ועושה ככל אשר יצווה, ואילו לאדם יש טבע המושך אותו להתרשל מן העבודה, ועל כך הוא צריך להתגבר, ואילו במה שנבראנו בטבע שאין העבודה באה בקושי לו עשינו כלום, וכל עבודתנו היא בניסיונות שלנו.

ההשקפה הרגילה היא להיפך, שבדברים שהולכים לו בניקל האדם מרגיש עובד ה' שלם, ואילו בדברים שהוא מתקשה וצריך להילחם יש לו כעין תביעה כלפי מעלה מדוע אין עוזרים ומסייעים לו בהם, הרי הוא רוצה להיות טוב. אולם באמת זהו כל התכלית של בריאת האדם, שיעבוד את ה' דווקא בעניינים בהם הוא מתקשה.

היום הוא היו"ד של הרבי ר' אלימלך זי"ע, וידוע מה שקבע בצעטיץ קטן שלו (אות טו) ש"האדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע", והן הן הדברים האמורים, שכל החכמה של עבודת האדם הוא כאשר משבר את טבעו, כי מה שהולך לו בנקל מצד טבעו או מצד סביבתו והאוירה שיש, בזה עדיין הוא בבחינת 'לא עבדו', כי לא הוציא מעצמו כלום, ורק כאשר משבר את טבעו הרי הוא 'עובד אלוקים'.

ומתאמרא ש'עובד' הוא מלשון 'עיבוד', היינו כמו מלאכת עיבוד העורות, שלוקחים עור גם ועב, ועמלים ויגעים בו עד שנעשה מוכשר ליצור ממנו איזה כלי כמו נעליים, או להבדיל תפילין ומזוזות, כמו כן העבודה המוטלת על האדם היא לקחת את גופו העב, יחד עם כל חסרונותיה ופחיתותיה הטבעיים, ולעמול ולהתייגע לעדן ולזכך את הגופניות.

ואמנם יש צדיקים שהם כבר בבחינת 'עבד אלוקים', ואינם צריכים לעמול ולהתייגע כנגד טבעם, אבל הם המעט בעולם הזה, וכמו שאמרו חז"ל (יומא נא:): "ראה הקב"ה שצדיקים מועטין, עמד ושתלן בכל דור ודור", אבל עיקר העולם הזה הוא מבני אדם המתמודדים עם קשיים וניסיונות, כל אחד לפי מזגו ותכונתו, והא ראייה שעיקר תכלית העולם הזה הוא לעבוד את ה' דווקא בהתגברות על הטבע.

עובד אלוקים הוא השונה פרקו מאה פעמים ואחד
כיוון שבזה מוסיף על הרגילות

ובזה יובן מה שאמרו בגמרא (מגיגה ט:): ד' עובד אלקים' היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד, ו'לא עבדו' היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים לבד – וצ"ע איך הפעם האחת הזו שהוסיף ולמד הפך אותו לעובד אלוקים – והיינו משום שבימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים – כי בימיהם שהתורה שבעל פה לא הייתה מסורה בכתב, היו מוכרחים לחזור ולשנן הרבה את תלמודם כדי שיזכרו אותה – בדאיתא התם בגמרא משל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזווא ולאחד עשר פרסי בתרי זווי מפני שהוא יותר מרגילותם – הגמרא שם כבר מקשה "ומשום חד זימנא קרי ליה 'לא עבדו'", ותירצו: "אין, צא ולמד משוק של חמריין" וכו', היינו שהמציאות היא כן, שכיוון שההרגל להשכיר הוא לעשר פרסאות, לכן כאשר משכירים לאחד עשר פרסאות אז המחיר מוכפל פי שניים, ולכן גם בלימוד, שאם מוסיף ולו פעם אחת אז עולה ומתעלה במדרגתו הרבה יותר, והרי שמאה פעמים זהו הרגילות בימיהם, בדוגמת השכרת חמור לעשר פרסי –

ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתרה על הרגילות שהורגל מנעוריו שקולה כנגד כולן ועולה על גביהן ביתר שאת ויתר עז להיות נקרא 'עובד אלקים' מפני שכדי לשנות טבע הרגילות צריך לעורר את האהבה לה' – כדי לעשות את מה עושים תמיד, שכבר נקבע בסדר וברגילות, אין צורך לעורר אהבה יתירה, אבל כשרוצים להוסיף על מה שמורגלים אליו, ולו במעט, מוכרח שקדם לפניו תוספת בהתעוררות האהבה לה', שהרי למה שהאדם ייצא מרגילותו ומן הסדר הקבוע, אין זה אלא מפני שבוערת בו אהבת ה' יתירה, והוא רוצה לשבור את עצמו למען שמו באהבה, ולהיות 'עובד אלקים'.

תוספת אהבה זו באה אליו – על ידי שמתבונן בגדולת ה' במוחו לשלוט על הטבע שבחלל השמאלי המלא דם הנפש הבהמית שמהקליפה שממנה הוא הטבע, וזו היא עבודה תמה לבינוני, או – עוד מין אהבה שאפשר לעורר ולהוסיף על האהבה הקבועה בלבנו – לעורר את האהבה המסותרת שבלבו – לא אהבה הבאה

מתוך התבוננות במוחו, אלא אהבה הבאה מן הלב - למשול על ידה על הטבע שבחלל השמאלי שזו נקרא גם כן עבודה להלחם עם הטבע והיצר על ידי שמעורר האהבה המסותרת בלבנו, מה שאין כן בשאין לו מלחמה כלל אין אהבה זו מצד עצמה נקראת עבודתו כלל.

בשם מרן הבעש"ט זי"ע, או בשם אחד מתלמידיו הק' זי"ע, מתאמרא לפרש דברי הגמרא הנ"ל 'אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד', שהכוונה, ללימוד התורה בצירוף זיכרון 'אחד', היינו ה' אחד, וכלומר, ששלימות לימוד התורה היא כאשר לומדים לשם ה', נותן התורה.

ולפי האמור בדברי התניא הפשט והרמז משולכות יפה, כי לימוד פעם נוסף על המאה פעמים, הוא בא מהתעוררות האהבה לה', והכוונה לעבדו עבודה תמה, ולכן שפיר מי שלומד מאה ואחד פעמים הוא לומד לשם ה' אחד.

אפשר להיות 'עובד אלוקים' בדברים קטנים ופשוטים

והנה מחד גיסא יש בדברי התניא תביעה גדולה לעבודת ה', אולם לאידך גיסא יש בפירושו בדברי הגמרא קולא גדולה, כי העיקר הוא לשבור את הרגילות, ובזמניהם הרגילות הייתה ללמוד מאה פעמים וכדי לשבור את הרגילות היה צריך ללמוד מאה ואחד, אולם בזמנינו הרגילות לשנן ולחזור מעט מאוד, וכדומה שכבר בארבעה פעמים יש הוספה על הרגילות, וממילא בזה כבר נקרא 'עובד אלוקים' שהוסיף מעט על הרגילות, אשר בזה התגבר על טבעו, כי טבע האדם מושכו להתקדם הלאה וללמוד חדשות, ומכל מקום שובר את טבעו למען שמו יתברך, ושפיר ראוי להיקרא 'עובד אלוקים'.

ובן אפשר למצוא עבודות כאלו בכל מיני בחינות ואופנים, כי בכל דבר שעושה מעט יותר מהרגילות הרי הוא שובר את טבעו, ואפילו בדברים קטנים. כי זהו עיקר החכמה והעבודה, לשבור את הטבע ולו במעט.

הרבי ר' אלימלך זי"ע בצעטיל קטן שם, הביא כמה דוגמאות של שבירת הטבע, וחלק מהדוגמאות הם דברים קלים ממש, וכמו מה שכותב שם: "וכן מי שאמרי פיו

אינם עולים יפה ומסודר מחמת הרגל טבעו וכלי הדיבור שלו, ירגיל את עצמו מ' יום להטות אזנו להדיבורים היוצאים מאליו, הן במילי דעלמא, והן במילי דשמיא, הן בשעת הלימוד, כי הרגל של כל דבר נעשה שלטון", זהו כבר בחינה של שבירת הטבע.

ובוודאי אם אדם הרגיל את עצמו לאיזה עניין גשמי, כמו אכילת מאכלים מסוימים וכיוצ"ב, ומחליט שזה לא הרגל טוב, ועוצר את עצמו כמה פעמים עד שמתנתק מההרגל, הרי עשה את תכליתו ומטרתו בעוה"ז, לשבר את הטבע.

הרבי ר' אלימלך דיבר בדורו, דור דעה מלא בצדיקים וקדושי עליון, ובוודאי שבדורנו השפל והנחות, כאשר אדם מתרגל לאיזו מידה טובה, הרי הוא פועל בכך גדולות ונצורות, ששיבר את טבעו.

עניין זה הוא אחד מהיסודות הגדולים שאנו צריכים לקבוע ולחקוק בנפשנו, כאשר אנו באים להתאסף כאן ללמוד במה נעשים 'עובד אלוקים'.

היסוד ושורש העבודה (שער השיר, ה) מביא מהזוה"ק (ג, קל"ט:) עה"פ (תהלים קמו, ה) "אשרי שא-ל יעקב בעזרו שברו על ה' אלקיו", "אל תקרי שְׁבְרוּ אלא שְׁבְרוּ, דניחא להו לצדיקייא לתברא גרמייהו ולאתברא תבירו על תבירו וכולא 'על ה' אלקיו'", הוא מחפש משהו לוותר מעצמו למען ה', כי עיקר בריאת האדם לשבר הטבע, זה התכלית והמטרה שבאנו לשמה לעולם הזה.

כאשר לומדים תניא מקבלים הסתכלות הפוכה ממש מההשקפה השטחית. בדרך כלל שואלים אדם למה עושה כך וכך, והוא עונה כי זה הטבע שלי וכך נבראתי, וממילא מובן שאנהג כך וכך. אבל אחר דברי התניא למדנו שזה להיפך ממש, כי הסיבה הכי גדולה לשנות משהו, הוא משום שזה הטבע שלך, שהרי אז זו העבודה המוטלת עליך, לשנות ולשבר את הטבע, כי לכך נבראת ובאת להאי עלמא, אין תירוץ שזה הטבע שלך, אדרבה, א"כ אתה צריך לחפש דרך איך לשנות הטבע, על כך תיחשב 'עובד אלוקים'.

זכות הרר"א זי"ע תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

בעזהש"ת

סטריקוב

עצה ותבונה

ער"ח אדר ב' תשפ"ד

בס"ד,

בְּאַחַד בְּאַחַד
מִשְׁמֵי עֵינַי עַל הַשָּׁקָלִים

הבו לעזרת העוסקים במלאכת הקודש, והרימו
שקליכם בהו"ק או בתרומה הגונה חד פעמית

למען עריבת והוצאת רברי תורתם
של ב"ק מרז ארמי"ר זצוק"ל
ולהברל"ח ב"ק מרז ארמי"ר שליט"א

בטלפון 052.76.20.20.4